PROCEDURA APLICĂRII MĂSURILOR CIVILE DE PROTECȚIE ÎN CAZUL VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

Cristina BALAUR

CZU: 347.91/.95:343.625 *cristinabalaur@gmail.com*

Domestic violence is a pervasive problem that has devastating physical, emotional, financial and social effects on the victims, families and communities. Since 2007, the legislation of Republic of Moldova establishes that domestic violence is no longer seen as a "private matter" by introducing civil, criminal and contraventional sanctions. The purpose of the present work is to carry out a complex scientific research of the procedure of the application of protection measures in domestic violence, to find the possible solution to the problems may occur in the judicial practice when applying the protection measures in domestic violence.

Schimbările de ordin social prin care raporturile de familie au trecut, promovarea și instituirea egalității de gen, conștientizarea impactului devalorizator, pe care fenomenul violenței în familie îl are asupra victimei, dar și transpunerea acestuia dintr-o chestiune de ordin privat într-o problemă cu caracter public, a forțat legiuitorul moldav să adopte mecanisme de răspuns, cu caracter civil, penal sau contravențional, la actele de violență în familie.

În anul 2010, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova a fost completat cu capitolul XXX[1] [1] intitulat „*Aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie*". Din punct de vedere sistemic, acest capitol era amplasat la secțiunea Procedură specială. Această poziționare tehnico-legislativă însă nicidecum nu justifica locul procedurii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie în sistemul dreptului procesual civil ca fel al procedurii speciale [2, p.170]. Ulterior, locul acestei proceduri a fost modificat, fiind introdus în CPC RM Capitolul XXII[2] cu aceeași denumire. Acest tumul de inserări și modificări, precum și lipsa litigiului de drept, caracteristică ambelor proceduri, a condiționat, în mod eronat, asimilarea procedurii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazul violenței în familie cu procedura specială. Or, *a priori*, prin elementele ce le constituie, aceste două proceduri capătă existență proprie.

Pentru a oferi o privire de ansamblu subiectului abordat, în demersul acestei expuneri urmează să reliefăm principalele aspecte referitoare la subiecții cu drept de a depune o cerere privind aplicarea măsurilor civile de protecție, exigențele de formă și de conținut pe care trebuie să le îmbrace cererea, dar și modul de examinare și de soluționare a acesteia de către instanța de judecată.

Potrivit regulii generale, cererea privind eliberarea ordonanței de protecție se depune personal de către victima violenței în familie sau de către reprezentantul acesteia. Organul de poliție, procurorul sau organul de asistență socială au dreptul să depună cerere în vederea aplicării măsurilor civile de protecție în interesele victimei cu respecttarea a două condiții:

- existența stării de imposibilitate a victimei de a depune cererea;
- existența solicitării victimei în acest sens.

Cu referire la minorul victimă a violenței în familie sau la persoana în privința căreia sunt instituite măsuri de ocrotire, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova statuează faptul, că în interesele acestor categorii de victime, cererea privind aplicarea măsurilor de protecție poate fi depusă de autoritatea tutelară, persoana însărcinată cu ocrotirea acesteia, de procuror sau de orice altă persoană care justifică un interes privind apărarea și protecția personală sau patrimonială a persoanei aflate sub ocrotire.

În raport cu cererea privind aplicarea măsurilor de protecție în cazuri de violență în familie, ca act procedural, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova prevede obligativitatea indicării circumstanțelor actului de violență, intensitatea, durata, consecințele suportate, dar și alte circumstanțe care justifică necesitatea aplicării măsurilor de protecție. Pe lângă circumstanțele menționate *supra,* pentru ca instanța de judecată să dea curs cererii, aceasta urmează să întrunească și rigorile generale stabilite de art.166 și art.167 CPC RM. Ținem să menționăm că este extrem de necesar ca, în conținutul cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, să se indice exact măsurile de protecție care se solicită a fi aplicate, astfel ca instanța, în coroborare cu prevederile art. 240 alin. (3) CPC RM, să emită actul final în limita cerințelor invocate în cerere. Apare întrebarea „Ce urmează să se întâmple în situația în care în conținutul cererii de

aplicare a măsurilor de protecție, victima a omis să indice măsurile de protecție?". Considerăm că, chiar dacă în cerere nu sunt inserate măsuri de protecție, în cadrul cercetării judecătorești instanța ar trebui să le stabilească și din oficiu, la discreția instanței, ar putea să aplice măsurile necesare, ținând cont de circumstanțele actului de violență, intensitatea, durata, dar și de consecințele suportate. Aceasta urmează a fi depusă la instanţa judecătorească competentă de la domiciliul sau locul de aflare a victimei sau a agresorului, de la locul unde victima a solicitat asistenţă sau de la locul unde s-a produs actul de violenţă.

În materie de probațiune, legislația procesual civilă reglementează faptul că declaraţia independentă a victimei este suficientă pentru emiterea ordonanţei de protecţie în caz de pericol iminent de comitere a violenţei fizice. Este oportun să trasăm faptul că Codul de procedură civilă instituie o prezumție a adevărului afirmațiilor pretinsei victime. Iar emiterea ordonanței de protecție în urma declarației independente a acesteia în caz de pericol iminent de comitere a violenței fizice, nu încalcă prezumția nevinovăției în raport cu agresorul.

Instanţa de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii privind aplicarea măsurilor de protecţie, o încheiere prin care admite sau respinge cererea respectivă. În cazul admiterii cererii, instanța emite o ordonanță de protecție prin care aplică, pe un termen de până la 3 luni, una sau mai multe măsuri civile de protecție, cu posibilitatea revocării sau prelungirii acestora la cererea întemeiată a victimei. Astfel, actul final de dispoziție este încheierea de admitere sau de respingere a cererii. Din prevederile art.14 alin.(3) se conturează ideea că în cadrul procedurii analizate nu se soluționează fondul cauzei. Suntem de părere că va exista o soluționare în fond a cauzei, numai atunci când cererea de aplicare a măsurilor de protecție va fi admisă. Iar încheierea de admitere a cererii va constitui actul judecătoresc de dispoziție prin care, ca excepție de la prevederile art.14 alin.(3) CPC RM, se va soluționa cauza în fond. Pe de altă parte, ordonanța de protecție nu își găsește reglementare în actele judecătorești de dispoziție prevăzute la art. 14 CPC RM, dar totuși este un act emis de instanță cu forță obligatorie pentru părți. Natura juridică a ordonanței de protecție este similară titlului executoriu, aceasta constituind un act de aplicare a încheierii judecătorești – poziție susținută și de legiuitor

în art. 2 al Legii 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie [3].

Încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor de protecţie se contestă în ordine de recurs. Considerăm imperativ a sublinia faptul că urmează a fi contestată doar încheierea instanței, pentru că ordonanța de protecție are caracterul unui act accesoriu încheierii de admitere a cererii privind aplicarea măsurilor de protecție. Din acest considerent, ambele sunt fie menținute, fie anulate concomitent.

În scopul concluzionării ideilor expuse pe parcursul lucrării, ținem să punem accent pe faptul că, prin esență, procedura aplicării măsurilor de protecție în cazuri de violență în familie este o procedură cu caracter civil, atribuită la categoria procedurilor necontencioase, și care, datorită particularităților sale, se asimilează în mod desăvârșit ordinii procesual civile. Este important a spune și că în vederea îmbunătățirii și fluidizării procedurii privind aplicarea măsurilor de protecție în cazuri de violență în familie, legea a suportat mai multe transformări, spre exemplu cele prin care s-au adus modificări de reamplasare a acestei proceduri, transformând-o dintr-un fel al procedurii speciale în procedură cu existență proprie.

Referințe:

1. Codul de procedură civilă al Republicii nr.225 din 30.05.2003. Publicat: 03.08.2018 în *Monitorul Oficial,* nr. 285-294 art.436.
2. BELEI, E. ș.a. *Drept procesual civil.* Partea special. Chișinău, 2016.
3. Legea nr.45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Publicat: 18.03.2008 în *Monitorul Oficial*, nr.55-56, art.178.

Recomandat
Igor COBAN, dr., conf. univ.